

Asia: VN/26572/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta

1. Yleiset kommentit

Lausuntonne yleisesti esityksestä

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua Luonnos hallituksen esitykseksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Yleisesti

Suomen Asianajajat pitää esitysluonnosta ja siinä ehdotettuja muutoksia keskeisiltä osin hyvinä ja toivottuina. Suomen Asianajajat katsoo, että sovittelutoiminnan siirtäminen oikeusministeriön hallinnonalalle lisää sovittelutoiminnan mahdollisuuksia ja kannattaa sovittelutoiminnan siirtämistä Oikeuspalveluvirastolle esityksen mukaisesti.

Suomen Asianajajat katsoo, että sovittelumahdollisuuksien lisääminen ja sovittelutoiminnan vakiinnuttaminen sekä riita- että rikosasioissa on kaikilta osin kannatettavaa. Sovittelulla voidaan myös edistää prosessien joutuisuutta sekä riita- että rikosasioissa.

Suomen Asianajajat huomauttaa kuitenkin, että edellytyksenä sille, että Oikeuspalveluvirasto voi suoriutua sille kuuluvista tehtävistä on, että toiminnalle varataan riittävät resurssit.

Kommentit rikosasioiden osalta

Erityisesti rikosasioiden sovittelua voidaan pitää osana poliisin ja syyttäjien keinovalikoimaa ja siten osana kriminaalipoliitiikkaa ja rikosentorjuntaa. Suomen Asianajajat pitää myös kannatettavana sitä, että sovittelumahdollisuus ulotetaan koskemaan myös alaikäisiä, jolloin mahdollinen vahingonkorvausvelvollisuus saadaan sovittelutoiminnan piiriin.

Suomen Asianajajat katsoo, että esitetyt muutokset parantavat sovittelun yhteyttä rikosentorjuntaan, rikosten uusimisen ehkäisemiseen ja uhrin oikeuksien turvaamiseen. Lisäksi on luontevaa, että rikos- ja riita-asioiden sovittelua kehitettäisiin yhdessä tuomioistuinsovittelun kanssa.

Kommentit riita-asioiden osalta

Riita-asioiden osalta Suomen Asianajajat pyytää lausua erityisesti, että Luonnoksessa lakimuutoshankkeen tavoitteeksi on todettu muun muassa sovittelun käytön lisääminen. Pidämme tavoitetta myös tuomioistuimen ulkopuolella tapahtuvan sovittelun lisäämisestä toivottavana ja hyvänä.

Sovittelutoiminnan ohjaaminen Oikeuspalveluvirastolle merkitsee kuitenkin sitä, että sovittelija voi olla saman viraston alaisuudesta kuin toisen osapuolen avustaja (julkinen oikeusavustaja). Tämä voi aiheuttaa esteellisyystilanteita, mikä on syytä huomioida toiminnan järjestämisessä.

Lausuntonne vaikutusten arvioinnista

-

2. Ehdotukset palvelujen järjestämisvelvollisuudesta ja valvonnasta (Sovittelulaki 7 ja 7a §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

3. Ehdotukset neuvottelukuntaa koskeviksi muutoksiksi (Sovittelulaki 6 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

4. Ehdotukset tietojensaantioikeudesta (Sovittelulaki 15, 16 ja 25 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

5. Ehdotukset julkisuuslain soveltamisesta (Sovittelulaki 20 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

6. Ehdotukset siirtymäsäännöksiksi (Sovittelulaki)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

7. Ehdotus talous- ja velkaneuvonnan erottamiseksi oikeusaputoimistoista (Laki Oikeuspalveluvirastosta 1, 2, 4 ja 9 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

8. Ehdotus esteellisyysäännöksistä (13 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

Kommentit julkisen oikeusavustajan esteellisyysäännöksistä (L oikeuspalveluvirastosta 13 §)

Julkisten oikeusavustajien tulee kaikissa toimeksiannoissaan noudattaa hyvää asianajajatapaa (L oikeuspalveluvirastosta 10 §, hyvää asianajajatapaa koskevat tapaohjeisiin viitattu myöhemmin "TO"), ja heillä on tähän perustuva salassapito- ja vaitiolovelvollisuus (TO 3.4 ja 4.3), jota tulee noudattaa myös yhteisissä toimitiloissa.

Yhteisissä toimitiloissa työskentely on kuitenkin mahdollista myös eri toimistoissa työskentelevien asianajajien osalta niin sanotuissa toimistoyhteisöissä (TO 11.2). Salassa pidettävien ja vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen rajaaminen vain oikeusaputoimiston käyttöön on tärkeää ja se tulee toteuttaa lakiesityksessä kirjatulla tavalla teknisin ratkaisuin ja kussakin toimitilassa toteuttavissa olevin keinoin.

9. Ehdotus asiakkaan ohjaamiseksi toiseen toimistoon mm. esteellisyystilanteissa (14 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

10. Ehdotus Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimiston johtajaa koskeviksi säännöksiksi (4, 9 ja 15 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

11. Muut huomiot

-

-

Enne Heidi
Suomen Asianajajat